

'Onze studente hemelbestorm

Aafje Terwey is verantwoordelijk voor de opleidingen aan de Theaterschool in Amsterdam van theatertechnici, productie- en voorstellingsleiders en scenografen.

| DOOR: ERIC DE RUIJTER |

Aafje Terwey is vijf jaar adjunct-directeur van de Theaterschool, onderdeel van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten. Zij is verantwoordelijk voor drie van de twaalf bacheloropleidingen van de Theaterschool, te weten de opleidingen Techniek en Theater (OTT), Productie Podiumkunsten (OPP) en Scenografie, en daarnaast voor de ondersteunende afdelingen zoals het decoratelier, de bibliotheek en de theatertechnische afdeling. Inmiddels is zij bijna twintig jaar verbonden aan de school. Van 1993 tot 2002 was zij stafdocent bij de OTT, toen nog onder leiding van Frits van den Haspel, nu van Eddy Westerbeek. Vervolgens was zij tussen 2002 en 2007 de initiator en artistiek leider van de OPP, die inmiddels geleid wordt door haar collega van het eerste uur Gwenoële Trapman. Vijf jaar geleden startte Peter de Kimpe binnen de school de opleiding Scenografie. In totaal studeren aan deze drie opleidingen meer dan honderd studenten. Voor het schooljaar 2012 - 2013 is de maximaal toegestane instroom zes studenten bij Scenografie, twaalf bij de OTT en vijftien bij de OPP. De drie opleidingen zijn uniek in Nederland: OPP en OTT omdat zij de enige in

Nederland zijn op hbo-niveau én omdat ze binnen het kunstvakonderwijs vallen, dus expliciet een artistieke basis bieden. De opleiding Scenografie is de enige in Nederland die geheel is ingebed in een theaterschool, waar ook alle andere disciplines worden aangeboden. Onderlinge samenwerking staat hoog in het vaandel. In Amsterdam bestaat de unieke situatie dat producties die in de top van de studie worden gemaakt volledig kunnen worden bezet door eigen studenten.

Hoe heeft het onderwijs zich de afgelopen jaren ontwikkeld? Wat is er nieuw?

'Nieuw is dat we bij de OPP studenten gaan opleiden tot Creative Producer. In Nederland kennen we dat niet zo, maar in het Angelsaksische is het een apart vakgebied. Een belangrijke ontwikkeling van de laatste jaren is dat onze opleidingen gebruik maken van het Artist in Residence-programma (AIR) dat door de AHK wordt aangeboden. De OPP startte twee jaar geleden met theatermaker Paul Koek, afgelopen schooljaar was het dirigent Ed Spanjaard en dit jaar komt Ugo Dehaes, een jonge Vlaamse choreograaf die we samen met de ▶

'Theater is een kunstvorm waarin je elkaar nodig hebt. Je kunt het niet alleen!'

n zijn ers

| FOTO: © COCO DUIVENVOORDE |

'Als iemand een voorstelling in z'n piere-eentje wil maken en een tl-buis aan doet, dan is dat voor mij ook goed'

start hier volgend jaar mee. Daar hebben we Rieks Swarte uitgenodigd.'

Is dit een ontwikkeling richting projectonderwijs?

'Niet echt, de studenten volgen in de eerste twee jaar gewoon een vast onderwijsprogramma met lessen en projecten waarin de eigen discipline wordt verankerd. Je kunt pas samenwerken met anderen als je je eigen vakgebied beheerst! Vervolgens gaan ze in het derde jaar op stage, al dan niet in de vorm van een assistentschap. Als zij dan terugkomen sluiten wij een afstudeerovereenkomst met hen af met verplichte onderdelen zoals het schrijven van een scriptie of essay. Dat laatste jaar gebeurt veel op basis van individuele afspraken.'

Hoe ontwikkelt de opleiding scenografie zich? Zie je een tendens?

'Het is een jonge opleiding dus er zijn pas twee groepen afgestudeerd. De eerste was een interessante groep van zes studenten, die voor hun afstudeerwerk de Top Naeff Prijs hebben gekregen. Zij hebben met z'n allen het ontwerperscollectief LAB 0.41 opgericht. Dit jaar is een groepje van drie scenografen afgestudeerd. Ik zie tussen die eerste twee lichtingen wel grote verschillen maar het is te vroeg om van een tendens te spreken. Bijzonder is wel dat er 'nieuwe gezelschapjes' ontstaan waar studenten van verschillende opleidingen zich aan verbinden. De Hollanders is een recent voorbeeld. Dat is natuurlijk iets wat wij graag zien.'

Streven de opleidingen er gericht naar dat studenten samenwerken?

'Ja, een belangrijk uitgangspunt binnen de hele Theaterschool is dat we nieuwe generaties opleiden. Dat is wat hier kan en wat nergens anders kan. Een voorbeeld is de samenwerking tussen regisseur Maren Bjørseth en scenograaf

Marjolijn Brouwer. Zij hebben samen de voorstelling *Terrorisme* gemaakt en zijn afgestudeerd met *Een Poppenhuis*. Bjørseth kreeg daarvoor de ITs Ton Lutz-prijs voor beste regie. In recensies werden beiden geroemd om hun samenwerking. Ze hebben al een eerste uitnodiging binnen, voor The International Ibsen Festival 2012 in Oslo.'

Hoe wordt die samenwerking concreet gestimuleerd?

'We brengen bijvoorbeeld aan het einde van het derde jaar alle studenten die afstuderen met een eigen voorstelling samen in een soort *meet & greet*. Ze kunnen daar nader kennismaken en elkaar vertellen over hun fascinaties en plannen. Idealiter treffen ze elkaar op inhoud of ambitie, om vervolgens verder te praten en tot afspraken te komen. Het moet natuurlijk relevant zijn voor de student in kwestie, maar in de basis werkt dat goed.'

De voorstellingen die ik heb gezien, zien er heel goed uit. Je ziet dat de regisseurs in staat zijn om een ensemble te regisseren, dat goed is nagedacht over licht, geluid en vormgeving. Is bij die keurige samenwerking in een artistiek team niet het gevaar aanwezig dat de makers op een soort gemiddelde uitkomen?

'Ik denk niet dat iemand hier het woord keurig hoog in het vaandel draagt. Onze studenten zijn hemelbestormers. Ze zijn jong en absoluut niet bang voor risico's. Na vier jaar opleiding willen ze laten zien dat ze alle facetten van hun vak beheersen. En wat is dan mooier voor een regisseur dan te werken met goede acteurs, mooi licht en decor. Theater is een kunstvorm waarin je elkaar nodig hebt. Je kunt het niet alleen! Maar samenwerken is nooit een doel op zich. Als iemand een voorstelling in z'n piere-eentje wil maken en een tl-buis aan doet, dan is dat voor mij ook goed.'

opleiding Moderne Theaterdans hebben uitgenodigd. Als vierde in de reeks zullen we een beeldend kunstenaar uitnodigen. Het idee is dat studenten zich leren verplaatsen in de denkwereld van de kunstenaar en zo ook leren om hun eigen creativiteit op een ander niveau aan te boren. Niet om zelf kunstenaar te worden, maar om beter te begrijpen wat het betekent en een visie op kunstenaarschap te ontwikkelen. Dat leidt tot allerlei projecten en eigen werk, soms adembenemend mooi.

Hoe werkt het AIR-programma concreet door in het onderwijs?

'Vroeger hadden we bij de OPP bijvoorbeeld workshops technische productie over decor, kostuums, grime, videoprojectie, geluid. Nu integreert de *artist in residence* deze opdrachten en koppelt ze aan zijn eigen werk en fascinaties. Het onderwijs op zich is dus niet veranderd, alleen is er nu door de *artists in residence* meer inhoud aan toegevoegd. Ook OTT

Landelijk is afgesproken om de instroom van studenten in het kunstvak- onderwijs omlaag te brengen. Wat betekent dat voor de Theaterschool?

‘Wij streven naar een instroomreductie van tien procent. We mogen het geld gebruiken om onze Masters en vooropleidingen te versterken, dus gelukkig is het niet echt een bezuiniging.

Hoe reageren de studenten op het huidige tijdsgevoel met zijn afbraakbeleid?

‘Onze studenten bouwden vorig jaar vóór de school de Muur voor Cultuur, symbolisch voor het uitzicht dat kunstenaars op dit moment hebben. Ze tonen zich dus zeer betrokken. Maar waar onze generatie toch een beetje konttegen-de-kribberig reageert, hebben jonge mensen meer een houding van “ok, gaan we doen”. Dat is een verschil.

Is er wel voldoende werk voor al die studenten die worden opgeleid?

‘Als je het breed beschouwt – en dat zie ik de studenten ook doen – voorzie ik geen problemen met het vinden van werk. Wij leiden weliswaar op voor heel specifieke beroepen, maar niet iedereen komt precies daarin terecht. Na de studie waaieren ze uit en bedenken ze nieuwe dingen. Je ziet het ook aan de vervolgstudies die sommigen doen. Wij vragen onze studenten een vijfjarenplan te schrijven, met ideeën waar ze over vijf jaar willen zijn. Een van hen schreef “ik wil ooit de openings- en sluitingsceremonie van de Olympische Spelen organiseren.” Die ging een Master Sportbeleid en -management volgen. Een ander deed een Master Theaterwetenschappen en meldde zich na een aantal jaren met de vraag “ik zou graag les in dansgeschiedenis bij jullie willen geven.” Het werkkterrein is heel breed.’

Hoe bereiden jullie de studenten voor op een bestaan als zelfstandige?

‘We wijzen de studenten er continu

op dat ze financiering zullen moeten vinden, dat ze niet alleen aansluiting zullen moeten zoeken bij het gevestigde theater, maar ook kunnen samenwerken met bedrijven of de buurten in kunnen. Aan het vak cultureel ondernemerschap besteden we vanaf het eerste jaar aandacht, in het derde jaar schrijven de studenten OPP samen met jonge theatermakers een cultureel ondernemersplan. We denken steeds na over manieren om hen optimaal voor te bereiden op hun persoonlijke ondernemerschap en cultureel ondernemerschap in bredere zin. We hebben hier ook een website voor met specifieke informatie, www.beroepkunstenaar.nl. Een probleem is dat studenten soms weinig interesse tonen voor deze materie zolang ze studeren, terwijl ze dit direct daarna wel nodig hebben.’

Veel oud-studenten zijn betrokken bij de opleidingen als docent of binnen de alumni-vereniging. Wat is het belang daarvan?

‘De oud-studenten spelen in de voorbereiding op de beroepspraktijk een steeds grotere rol. Zij helpen ons om de kwaliteit te bewaken, ze zijn onze ambassadeurs en ons ‘geweten’ in die zin dat ze ons steeds attenderen op nieuwe ontwikkelingen. En ze moeten wat mij betreft ook onze fanclub zijn! Enkele jaren geleden heeft de OTT een eigen vereniging voor de alumni opgericht. Vanuit de Theaterschool zijn we nu bezig met het oprichten van een stichting waar alumni-kringen onder kunnen functioneren, zodat niet elke

opleiding zijn eigen vereniging hoeft op te richten. In toenemende mate ziet ook de Hogeschool het belang van goed alumnibeleid.’

Wat doet de school voor de alumni?

‘Ik vind dat wij de plicht hebben om oud-studenten up to date te houden. Dat werkt bij de OTT heel goed. De vereniging van oud OTT-studenten organiseert drie bijeenkomsten per jaar over verschillende onderwerpen, met een eigen redactie, en de school faciliteert dat. Bij de OPP organiseert de opleiding nu nog een of twee keer per jaar zo’n dag: een ochtend bijpraten en ‘s middags een lezing. Daar wordt ook toegevoegd naar een eigen redactie die wat vaker bijeenkomsten gaat organiseren. Met negen alumni is bij Scenografie een alumnikring nog niet zo aan de orde, maar we houden wel nauw contact.’

De situatie is bijna ideaal: iedereen werkt samen, er zijn prachtige faciliteiten, goede theatermakers. Wat zou je nog heel graag willen ontwikkelen?

‘Ik zou bij onze voorstellingen ook mbo-studenten willen betrekken. We hebben vorig schooljaar op kleine schaal afspraken proberen te maken met het Media College Amsterdam (MA). De Theaterschool maakt jaarlijks tussen de 120 en 150 voorstellingen. Daar zitten vast producties bij die voor mbo’ers een uitdaging zijn. Dat kunnen wij faciliteren met de mensen die we hier al hebben. Dat gesprek zouden we structureler moeten voeren.’ ◀

‘De studenten volgen in de eerste twee jaar een vast onderwijsprogramma waarin de eigen discipline wordt verankerd’